

ПОГОДЖЕНО
на засіданні циклової
методичної комісії
загальноосвітніх та соціально-
економічних дисциплін
від «31» серпня 2021 р.
протокол № 1

Робоча навчальна програма з предмета «ЗАХИСТ УКРАЇНИ»

розроблена на основі навчальної програми з предмета «Захист Вітчизни»
для навчальних закладів системи загальної середньої освіти (рівень
стандарту), затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України
від 23.10.2017 № 1407

Курс	Предмет	Кількість годин	
		всього	з них ЛПР
I курс	Захист України	105	18
Всього		105	18

ПОЯСНОВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчання предмету «Захист України» спрямоване на досягнення розвитку і соціалізації особистості здобувачів освіти, формування у них національної самосвідомості, загальної культури, світоглядних орієнтирів, екологічного стилю мислення і поведінки, творчих здібностей, дослідницьких і життєзабезпечувальних навичок, здатності до саморозвитку й самонавчання в умовах глобальних змін і викликів.

Провідним чинником розвитку такої особистості є формування у здобувачів освіти умінь застосовувати знання у реальних життєвих умовах, під час розв'язку практичних завдань та здатності визначати і обґрунтовувати власну життєву позицію.

Предмет вивчається протягом I курсу – 105 годин (**18 годин**, з яких відводиться на проведення навчально-польових занять (зборів).

Навчальний предмет «Захист України» вивчається на підставі діючого законодавства.

Конституція України визначає захист України обов'язком громадян України, найважливішою функцією держави. Безпека людини, її життя і здоров'я визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Метою навчального предмета «Захист України» є формування в учнівської молоді життєво необхідних знань, умінь і навичок щодо захисту Вітчизни та дій в умовах надзвичайних ситуацій, а також системного уявлення про військово-патріотичне виховання як складову частину національно-патріотичного виховання. Провідним засобом реалізації вказаної мети є запровадження компетентнісного підходу у навчальний процес загальноосвітньої школи, на основі ключових компетентностей як результату навчання.

Мета реалізовується комплексом таких навчальних і виховних завдань:

- ознайомлення учнівської молоді з основами нормативно-правового забезпечення захисту Вітчизни, цивільного захисту та охорони життя і здоров'я;

- усвідомлення учнівською молоддю свого обов'язку щодо захисту України у разі виникнення загрози суверенітету та територіальній цілісності держави;

- набуття знань про функції Збройних Сил України та інших військових формувань, їх характерні особливості;

- засвоєння основ захисту Вітчизни, цивільного захисту, домедичної допомоги, здійснення психологічної підготовки учнівської молоді до захисту Вітчизни;

- підготовка учнів до захисту Вітчизни, професійної орієнтації молоді до служби у Збройних Силах України та інших військових формуваннях, визначених чинним законодавством, до захисту життя і здоров'я, забезпечення власної безпеки і безпеки інших людей у надзвичайних ситуаціях мирного і воєнного часу.

Навчально-польові заняття (збори) і навчально-тренувальні заняття проводяться з метою практичного закріплення рівня знань, умінь та навичок

здобувачів освіти на I курсі наприкінці навчального року. 3-х денні (18 годин) навчально-польові заняття (збори) та навчально-тренувальні заняття проводяться на базах військових частин, військових комісаріатів. До їх організації та проведення залучаються обласні, міські/районні військові комісаріати та органи місцевого самоврядування.

Основною організаційною формою вивчення предмета «Захист України» в закладі є урок, що проводиться викладачем згідно з поурочно-тематичного плану, складеного відповідно до робочої навчальної програми.

Уроки предмету «Захист України» повинні мати практичну спрямованість. Психологічна підготовка учнівської молоді до захисту України здійснюється протягом усього викладання предмета.

Морально-психологічна підготовка здійснюється в ході навчання з метою формування морально-психологічної готовності та спроможності здобувачів освіти виконувати покладені на них завдання, переборювати труднощі та небезпеку у надзвичайних ситуаціях, витримувати навантаження. Для цього на заняттях та тренуваннях викладачем створюються відповідні умови.

Стройова підготовка молоді проходить на початку уроку тривалістю 3-5 хвилин.

Оцінювання учнів з предмета «Захист України» здійснюється відповідно до Критеріїв оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти на уроках «Захист України» може здійснюватися за такими видами діяльності:

1. Засвоєння техніки виконання вправи (може здійснюватися окремо від прийому навчального нормативу).
2. Виконання навчального нормативу (з урахуванням динаміки особистого результату).
3. Виконання навчальних завдань під час проведення уроку.
4. Засвоєння теоретико-методичних знань.

Час виконання нормативів на загальну оцінку не впливає. При цьому оцінка за виконання нормативу не є домінуючою під час здійснення тематичного, семестрового чи річного оцінювання.

У залежності від матеріально-технічної бази навчального закладу, професійної компетентності викладача кількість годин програмового матеріалу може бути скореговане на 20 відсотків в межах розділу. Послідовність вивчення розділів та тем в межах вимог навчальної програми вчитель може коригувати самостійно.

Стрільба з автомата проводиться на відповідно обладнаних стрільбищах і в тирах згідно з планами військових комісаріатів на підставі наказів, погоджених з начальником гарнізону (командиром військової частини, начальником вищого військового навчального закладу), органом управління освітою і керівником навчального закладу та дотримання заходів безпеки.

Рекомендована форма одягу для викладача під час проведення занять з предмету «Захист України» – військова (форма Збройних формувань України).

Програма предмету «Захист України» передбачає вивчення учнями таких розділів:

- Розділ 1. Основи національної безпеки України
 Розділ 2. Збройні Сили України на захисті Вітчизни
 Розділ 3. Статути Збройних сил України
 Розділ 4. Стройова підготовка
 Розділ 5. Вогнева підготовка
 Розділ 6. Тактична підготовка
 Розділ 7. Прикладна фізична підготовка
 Розділ 8. Основи цивільного захисту
 Розділ 9. Домедична допомога
 Розділ 10. Основи медичних знань і домедичної допомоги.
 Розділ 11. Основи цивільного захисту.
 Розділ 12. Міжнародне гуманітарне право (МГП) про захист цивільного населення.
 Розділ 13. Домедична допомога в бойових умовах.

Вклад предмета у формування ключових компетентностей

	Ключові компетентності	Компоненти
1	Спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами	<p>Уміння:</p> <p>володіти мовною базою, оперуючи якою можна реалізувати будь-яку ситуацію спілкування на військову тематику;</p> <p>доречно поєднувати вербальні та невербальні засоби спілкування відповідно до мети, ситуації мовлення, тобто сформованість комунікативних навичок на заняттях із предмету «Захист Вітчизни»;</p> <p>брати участь у полілогах і діалогах, вести монолог з проблемних тем предмету;</p> <p>знаходити, вибирати, сприймати, аналізувати і використовувати інформацію військового спрямування;</p> <p>оцінювати комунікативну ситуацію і приймати професійне рішення та планувати комунікативні дії</p> <p>Ставлення:</p> <p>здатність розуміти та використовувати різні складові національної культури (традиції, ритуали, звичаї, соціальні стереотипи) під час заходів військово-патріотичного виховання</p> <p>усвідомлення значення військової справи для розвитку патріотичної особистості</p> <p>шанування державних символів України, які концентровано виражають провідну роль нації у становленні власної держави</p> <p>Навчальні ресурси:</p> <p>інформація про історію розвитку українського війська та техніки і озброєння військової частини</p>
2	Спілкування іноземними мовами	<p>Уміння:</p> <p>читати і розуміти тексти, ініціювати, підтримувати і закінчувати розмови, щодо роботи з пам'ятками міжнародного гуманітарного права</p> <p>брати участь в іншомовному спілкуванні (усне та письмове мовлення) щодо військової справи</p>

		<p>володіти культурою ділового та професійного спілкування іноземними мовами</p> <p>володіти культурою відповідно до правил поведінки учасника бойових дій</p> <p>володіти основами ділового спілкування іноземною мовою у типових ситуаціях</p> <p>розуміти розмовне мовлення під час участі у міжнародних проектах, поїздки за кордон</p> <p>володіти навичками розуміння іноземної мови на слух під час повідомлень та інформації щодо надзвичайних ситуації у мирний та воєнний час</p> <p>використовувати іншомовні навчальні джерела для отримання інформації на військову тематику</p> <p>Ставлення:</p> <p>знання звичаїв, особливостей життя у країні, мова якої вивчається, відповідність мовленнєвої поведінки та етикету носіїв мови;</p> <p>позитивне ставлення до іноземної мови як засобу спілкування, повага до народу, носія цієї мови, толерантне ставлення до його культури, звичаїв та способу життя;</p> <p>культурна неупередженість і соціокультурна спостережливість, тактовність і ввічливість;</p> <p>розуміти значення іноземної мови, як засобу вирішення багатьох проблем міжкультурного спілкування і підвищення престижу та посилення ролі України в світі</p> <p>знаходити інформацію в іноземних джерелах про тактику дій іноземних держав, зброю нового покоління та ін.</p> <p>Навчальні ресурси:</p> <p>новини іноземною мовою, військова термінологія міжнародного гуманітарного права, зустрічі з військовослужбовцями з іноземних держав, зустрічі з учасниками бойових дій іноземних держав</p>
3	Математична компетентність.	<p>Уміння:</p> <p>моделювати бойові ситуації та розкривати, основні події в процесах ведення збройної боротьби;</p> <p>розв'язувати вогневі задачі на ураження противника, як процес знищення цілей вогнем з різних видів зброї;</p> <p>проводити розрахунки для прогнозування можливих результатів бойових дій;</p> <p>визначати вихідні установки прицілу та точки прицілювання з урахуванням відстані до цілі і її розмірів.</p> <p>визначати відстані на місцевості за лінійними розмірами предметів чи безпосереднім проміром (пари кроків)</p> <p>використовувати математичні методи під час виносу точки прицілювання з урахуванням бокового вітру чи під час руху цілі</p> <p>розраховувати бойові можливості підрозділів, щодо ураження противника під час різних способів ведення бою</p> <p>здійснювати підрахунок та аналіз частоти серцевих скорочень у стані спокою та під час фізичних навантажень</p> <p>визначати сторони горизонту за компасом та годинником, вміти надавати інформацію про своє</p>

		<p>місцезнаходження</p> <p>Ставлення:</p> <p>усвідомлення важливості математичних знань та математичного мислення під час постановки чи виконання завдань з розділів програми (вогнева, прикладна-фізична, домедична та тактична підготовки і військова топографія)</p> <p>Навчальні ресурси:</p> <p>рішення вогневих задач, визначення відстаней за допомогою лінійних розмірів, визначення бойових можливостей підрозділів, рух за азимутом, визначення життєвих показників людини</p>
4	Основні компетентності у природничих науках і технологіях.	<p>Уміння:</p> <p>діяти при можливості застосування противником хімічної зброї, отруйних речовин з метою збереження життя</p> <p>використовувати засоби індивідуального та колективного захисту і спеціальної обробки</p> <p>характеризувати та вміти діяти під час надзвичайних ситуацій природнього, суспільного-політичного й суспільного характеру.</p> <p>дотримуватись правил безпечної поведінки при виникненні надзвичайних ситуацій з вибухонебезпечними предметами</p> <p>застосовувати маскування, як вид бойового забезпечення, яке організовується та здійснюється з метою приховування від противника складу сил своїх військ і введення його в оману стосовно намірів та розташування своїх підрозділів, споруд та вогневих позицій</p> <p>Ставлення:</p> <p>розуміння впливу військових дій на природу</p> <p>розуміння катастрофічного впливу ядерної, хімічної та біологічної зброї як руйнівної сили</p> <p>ціннісне ставлення до навколишнього середовища, як до потенційного джерела життя, усвідомлення важливості бережливого природокористування</p> <p>позитивне ставлення до природних елементів, які дають можливість змінювати зовнішній вигляд бойової техніки,</p> <p>усвідомлення значення природних елементів в природі, які використовуються у фотоелементах, дають можливість «бачити» в темряві, вести бій у нічних умовах; застосовуються в атомних силових установках; використовується для створення снарядів та куль</p> <p>готовність до вирішення проблем, пов'язаних зі станом довкілля, що є наслідком надзвичайних ситуацій</p> <p>розуміння впливу військових дій та надзвичайних ситуацій різного характеру на природу.</p> <p>Навчальні ресурси:</p> <p>вирішення питань при діях у надзвичайних ситуаціях, засоби захисту природи від вражаючих факторів зброї, ситуативні вправи щодо вирішення проблем стану довкілля.</p>
5	Інформаційно-цифрова компетентність	<p>Уміння:</p> <p>самостійно знаходити, аналізувати та добирати</p>

		<p>необхідну інформацію, обробляти її, зберігати та передавати її за допомогою технічних засобів та інформаційних технологій;</p> <p>використовувати інформаційно-комунікативні технології, розуміти та оцінювати різні аспекти медіа контенту;</p> <p>ефективно комунікувати за допомогою онлайн комунікації в різноманітних формах (електронна пошта, чати, блоги, соціальні мережі тощо);</p> <p>здійснювати інформаційну діяльність по збору, обробці, передачі, збереженню інформації</p> <p>формувати практичні навички зі стрільби по статичним та динамічним мішеням за допомогою лазерних електронних стрілецьких тренажерів;</p> <p>працювати з комплексними навчальними пакетами (електронними підручниками);</p> <p>використовувати всевітню систему взаємополучених комп'ютерних мереж, що базуються на комплекті Інтернет-протоколів</p> <p>Ставлення:</p> <p>усвідомлення впливу інформаційних та комунікативних технологій і пристроїв на здоров'я людини, переваг та ризиків їх застосування;</p> <p>розуміння проблем та наслідків комп'ютерної залежності</p> <p>Навчальні ресурси:</p> <p>комп'ютерні програми з тактичної та вогневої підготовки, відео уроки з військової тематики, презентації з тем розділів програми «Захист Вітчизни», комп'ютерні тести з метою оцінки знань учнів з військової справи, блогосфера педагогів ЗВ, соціальні мережі (групи в соц.мер.)</p>
6	<p>Уміння вчитися впродовж життя</p>	<p>Уміння:</p> <p>визначати мету навчальної діяльності, відбирати та застосовувати потрібні знання і способи діяльності для досягнення мети;</p> <p>організовувати та планувати свою навчальну діяльність;</p> <p>моделювати власний освітній напрямок, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності;</p> <p>доводити правильність власного судження або визнавати помилковість.</p> <p>Ставлення:</p> <p>усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і вмінь;</p> <p>зацікавленість у пізнанні світу;</p> <p>розуміння важливості вчитися впродовж життя;</p> <p>прагнення до вдосконалення результатів своєї діяльності.</p> <p>Навчальні ресурси:</p> <p>моделювання власного освітнього напрямку по</p>

		вивченню предмету
7	Ініціативність і підприємливість	<p>Уміння:</p> <p>генерувати нові ідеї, вирішувати життєві проблеми, аналізувати, ухвалювати оптимальні рішення, щодо уникнення військових конфліктів та їх урегулювання мирним шляхом;</p> <p>використовувати критерії практичності, ефективності та точності, щоб обрати найкраще рішення, як майбутнього військовослужбовця, який буде діяти в сучасному загальновійськовому бою;</p> <p>аргументувати та захищати свою позицію, дискутувати по проблемам та питанням повсякденної життєдіяльності військ;</p> <p>використовувати різні стратегії, шукаючи оптимальних способів розв'язання взаємовідносин та дотримання статутних положень, правил військової ввічливості та поваги до командирів, начальників та підлеглих, старших та молодших;</p> <p>аналізувати та оцінювати власні професійні можливості, здібності та співвідносити їх з вимогами до військовослужбовця, члена військового колективу та представника військової частини</p> <p>боротися з порушеннями правил військової дисципліни, контролювати свої емоції під час виконання складних завдань та психофізичного навантаження в складних ситуаціях, організувати свій час і мобілізувати ресурси для вивчення військової справи;</p> <p>оцінювати власні можливості в процесі рухової діяльності, виконання стройових прийомів, прийомів з основ самозахисту, виконання нормативів з вогневої, тактичної прикладної фізичної підготовки та основ цивільного захисту;</p> <p>реалізовувати різні ігри на місцевості, відповідати за власні рішення, визнавати недоліки у тактичних діях, планувати та реалізовувати проекти на військово-спортивну тематику (змагання зі стрільби, воєнізовані естафети)</p> <p>Ставлення:</p> <p>ініціативність; відповідальність, упевненість у собі;</p> <p>переконаність, що успіх команди – це й особистий успіх;</p> <p>позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших;</p> <p>відвага, наполегливість, самовіддача, усвідомлення важливості співпраці під час ігрових ситуацій.</p> <p>Навчальні ресурси:</p> <p>змагання з військово-прикладних видів спорту, участь у тактико-стройових заняттях, практичних стрільбах, діях на місцевості</p>
8	Соціальна та громадянська компетентності	<p>Уміння:</p> <p>аргументувати та відстоювати свою позицію;</p> <p>ухвалювати аргументовані рішення в життєвих ситуаціях та діях військовослужбовця в сучасному</p>

		<p>загальновійськовому бою;</p> <p>співпрацювати в колективі, вносити свою частку в роботу групи для вирішення проблеми відносно вивчення та впровадження статутних положень про військову дисципліну, внутрішній порядок у військовій частині, правил поведінки військовослужбовця;</p> <p>виявляти соціальні почуття, змістом яких є любов до Вітчизни, повага до сучасних збройних сил, готовність виконувати накази та розпорядження командирів, начальників, виявляти повагу в колективі;</p> <p>застосовувати процедури та способи захисту власних інтересів, прав та свобод, як майбутніх військовослужбовців стосовно законів України;</p> <p>виконувати громадянський обов'язок у межах місцевої громади та держави загалом</p> <p>ефективно спілкуватися, долати стереотипи, робити свідомий вибір та діяти відповідально</p> <p>Ставлення:</p> <p>усвідомлення цінностей людини як вищої соціальної цінності, поваги до її прав і свобод, закону;</p> <p>прагнення до суспільної справедливості, рівноправності;</p> <p>активна та відповідальна громадянська позиція, розуміння громадянського обов'язку;</p> <p>відповідальність за спільну справу</p> <p>Навчальні ресурси:</p> <p>Статути Збройних сил України, Конституція України, міжнародні правові акти, сучасна публіцистика, виконання проєктів, задачі соціального змісту</p>
9	Обізнаність та самовираження у сфері культури	<p>Уміння:</p> <p>розуміти власну національну культурну, історію та створення сучасних збройних сил, повагу до історичного минулого;</p> <p>окреслювати основні тенденції розвитку культури у минулому та сьогодні, враховувати історичні етапи розвитку українського війська, визначних полководців, історичні битви;</p> <p>використовувати мистецькі артефакти для пізнання минулого, осмислювати значення мистецтва в історичному контексті, знати історію розвитку та класифікацію сучасної зброї;</p> <p>аналізувати досягнення української культури та культур інших народів</p> <p>Ставлення:</p> <p>свідоме збереження і розвиток власної національної культури та історичної спадщини;</p> <p>повага до культури інших країн;</p> <p>відповідальна поведінка та піклування про пам'ятки української та світової культур;</p> <p>відкритість до міжкультурного діалогу</p> <p>Навчальні ресурси:</p> <p>твори військового мистецтва, творчі проєкти, інтерактивні заняття в музеях бойової та трудової слави,</p>

		вивчення історії рідного краю
10	Екологічна грамотність і здорове життя.	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> змінювати навколишній світ засобами сучасних технологій без шкоди для середовища; надавати допомогу собі та тим хто її потребує під час травмуваннях, кровотечах та пораненні; ухвалювати рішення, обмірковуючи альтернативи і прогножуючи наслідки для здоров'я, добробуту і безпеки людини; регулярно вдосконалювати фізичний стан, демонструвати рухові вміння і навички та використовувати їх у різних життєвих ситуаціях діяти у небезпечних ситуаціях та надавати домедичну допомогу. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> відповідальне ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших людей; дотримання морально-етичних і правових норм, правил екологічної поведінки в довкіллі; ціннісне ставлення до навколишнього середовища, як до потенційного джерела здоров'я, добробуту та безпеки людини і спільноти, усвідомлення важливості бережливого природокористування; усвідомлення значення здоров'я для самовираження та соціальної взаємодії <p>Навчальні ресурси:</p> <ul style="list-style-type: none"> соціальні, екологічні та медичні проекти; моделювання соціальних ситуацій, зокрема впливу природного та техногенного середовища на здоров'я і безпеку людини; мультимедійні презентації до проектів, щодо добробуту, здоров'я і безпеки;

Основними видами оцінювання є: поточне; тематичне; підсумкове за семестр, перший і другий рік навчання та навчально-польові заняття (збори).

Поточне оцінювання здійснюється на всіх етапах навчальної діяльності у формах: опитування здобувачів освіти на предмет засвоєння навчального матеріалу; тестового контролю; виконання нормативних прийомів і вправ, письмових робіт; створення навчальних комп'ютерних (та іншого виду) моделей бойових дій і надзвичайних ситуацій, навчальних макетів (мішеней). Необхідність поточного оцінювання визначає викладач.

Тематичне оцінювання є обов'язковим для кожного розділу, оскільки основною структурною одиницею предмета є тема. Оцінка за тему виставляється шляхом узагальнення поточних оцінок за тему з урахуванням оцінок за виконання нормативних прийомів і вправ, письмових робіт, за створені навчальні моделі (макети).

К-ть годин	Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти	Зміст навчального матеріалу
1 год	Вступне заняття	
	<p>Знаннєвий компонент розуміє роль і місце військово-патріотичного виховання у системі патріотичного виховання молоді; характеризує вимоги Конституції України щодо захисту Вітчизни, свої обов'язки у разі виникнення загрози суверенітету та територіальної цілісності України, поняття національної безпеки держави; розуміє значення предмета «Захист Вітчизни» у власному житті та для суспільства</p> <p>Ціннісний компонент виконує обов'язки та правила поведінки на заняттях.</p>	<p>Військово-патріотичне виховання – складова патріотичного виховання молоді. Підготовка до захисту Вітчизни - обов'язок кожного громадянина.</p> <p>Зміст програми предмета «Захист Вітчизни», завдання кожного розділу, порядок проведення занять.</p> <p>Обов'язки та правила поведінки здобувачів освіти на уроках.</p>
2 год	Розділ 1. Основи національної безпеки України	
	<p>Знаннєвий компонент характеризує механізми і моделі системи світової колективної безпеки визначає: основні положення Воєнної доктрини України та Стратегії національної безпеки України називає: Структуру воєнної організації держави та її керівництво. характеризує: Воєнну доктрину України. розуміє проблематику національних інтересів та загроз українській державі; доцільність військового співробітництва з метою досягнення безпеки країни; готовність Збройних Сил України до сучасних воєнних загроз та викликів та в умовах «гібридної війни». розуміє принципи діяльності під час проведення гуманітарних операцій; обґрунтовує участь України в миротворчих операціях; характеризує формати відносин Україна - НАТО та структурами європейської системи колективної безпеки. має уявлення про діяльність НАТО розуміє перспективи та переваги</p>	<p>Система світової колективної безпеки. Поняття національної безпеки держави. Система національної безпеки України. Поняття «гібридна війна» Структура воєнної організації держави та її керівництво. Національні інтереси України та загрози національній безпеці. Воєнна доктрина України Розвиток національних Збройних Сил та інших військових формувань України - необхідна умова забезпечення могутності української держави.</p> <p>Міжнародне військово-співробітництво та участь збройних формувань України в миротворчих місіях ООН. Формати відносин Україна – НАТО та структурами європейської системи колективної безпеки. Перспективи вступу України в НАТО</p>

	вступу України в НАТО	
5 год	Розділ 2. Збройні Сили України на захисті Вітчизни	
1 год	Тема 1. Нормативно-правова база з військових питань. Військова присяга та військова символіка України	
	<p>Знаннєвий компонент називає основні закони України, що забезпечують обороноздатність держави; види військової служби розуміє напрямки військово-професійної орієнтації здобувачів освіти. характеризує особливості підготовки військових кадрів для ЗСУ та інших воєнізованих формувань. знає правила прийому, порядок підготовки та вступу до Військових навчальних закладів. розуміє: завдання строкової, контрактної, альтернативної служб та їх відмінності; знає: історію походження військової присяги, бойового прапора, військової символіки збройних формувань України. характеризує: текст військової присяги, її історію, порядок прийняття та значення, походження бойового прапора, військових відзнак та символіки України пояснює: значення і порядок прийняття присяги; розуміє наслідки порушення присяги. характеризує: особливості бойових прапорів військової частини, як символів честі, доблесті і слави. має уявлення про бойовий прапор військової частини</p>	<p>Нормативно-правова база з військових питань. Законодавство України про військову службу. Структура та завдання Збройних сил України Основні напрямки військово-професійної орієнтації учнів. Військові навчальні заклади, правила прийому, порядок підготовки та вступу до них.</p> <p>Історія походження військової присяги, бойового прапора, військової символіки збройних формувань України. Військова присяга - клятва на вірність українському народові, її значення, порядок прийняття та відповідальність за порушення.</p> <p>Бойовий прапор військової частини – символ честі, доблесті і слави.</p>
2 год	Тема 2 Історія розвитку українського війська	
	<p>Знаннєвий компонент називає: основні історичні етапи розвитку українського війська характеризує: історично-політичні умови формування Збройних Сил України; називає видатних військових діячів українського народу наводить приклади визначних воєнних подій, битв українського війська;</p>	<p>Додержавний давньослов'янський період або Слов'янське військо – (III – IX ст. н.е.); історія українського війська періоду Київської Русі; історія українського війська періоду козаччини; Українські військові формування та участь українців у військових подіях XX століття. ЗСУ незалежної України до 2014 року. Нова українська армія 2014-2017; видатні військові діячі українського народу.</p>
2 год	Тема 3 Основи міжнародного гуманітарного права	
	Знаннєвий компонент	Об'єктивна необхідність

	<p>знає: основні поняття та терміни міжнародного гуманітарного права; правила поведінки солдата в бою; міжнародні розпізнавальні знаки; принципи діяльності під час проведення гуманітарних операцій;</p> <p>вміє розпізнавати особи та об'єкти які знаходяться під захистом МГП;</p> <p>розуміє: особливості ведення воєнних дій з врахуванням норм МГП; механізм та види юридичної відповідальності за порушення норм МГП;</p> <p>характеризує заборонені методи та засоби ведення воєнних дій.</p>	<p>урегулювання ведення бойових дій за допомогою міжнародного гуманітарного права.</p> <p>Особливості ведення воєнних дій з врахуванням норм МГП. Заборонені засоби та методи ведення воєнних дій. Правила застосування норм МГП щодо розпізнавання осіб та об'єктів. Міжнародний правовий захист жертв війни та цивільних об'єктів. Захист дітей та жінок в МГП. Запобігання порушення норм МГП.</p>
3 год	<i>Розділ III. Статуту Збройних сил України</i>	
2 год	<i>Тема 1. Військовослужбовці та стосунки між ними. Військова дисципліна</i>	
	<p>Знаннєвий компонент</p> <p>називас: статuti Збройних сил України, основні їх вимоги;</p> <p>розуміє: військові звання і знаки розрізнення;</p> <p>обґрунтовує: поняття військова ввічливість, статутні, нестатутні відносини.</p> <p>має уявлення: про порядок звернення до начальників, віддання і виконання наказів</p> <p>характеризує: правила військової ввічливості і поведінки військовослужбовців.</p> <p>характеризує: поняття щодо суті і значення військової дисципліни;</p> <p>пояснює: обов'язки військовослужбовців з дотримання військової дисципліни; заохочення та стягнення, що накладаються на солдат (матросів), сержантів (старшин);</p> <p>наводить приклад щодо заохочення та стягнення, що накладають на солдат.</p>	<p>Поняття про військові статuti. Військові звання і знаки розрізнення. Начальники та підлеглі, старші та молодші, їх права і обов'язки. Дотримання військовослужбовцями статутних взаємовідносин. Правила військової ввічливості і поведінки військовослужбовців. Порядок звернення до начальників, віддання і виконання наказів.</p> <p>Військова дисципліна, її суть і значення. Обов'язки військовослужбовців з дотримання військової дисципліни. Заохочення та стягнення, що накладають на солдат (матросів), сержантів (старшин).</p>
1 год	<i>Тема 2. Організація внутрішньої служби</i>	
	<p>характеризує: розпорядок дня військової частини та його значення для виконання заходів повсякденної діяльності, побут особового складу підрозділів; призначення добового наряду роти;</p> <p>знає: основні положення внутрішньої служби.</p>	<p>Розподіл часу і повсякденний порядок. Розпорядок дня та його значення для виконання основних заходів повсякденної діяльності навчання й побуту особового складу підрозділів.</p>
4 год	<i>Розділ IV . Стрйова підготовка</i>	
3 год	<i>Тема 1. Стрйові прийоми і рух без зброї</i>	
	Знаннєвий компонент	Стрйї та їх елементи. Обов'язки

	<p>характеризує: строї та їх елементи; розуміє: обов'язки солдата перед шиккуванням і в строю; попередні та виконавчі команди; має уявлення: про виконання команд «Ставай», «Рівняйсь», «Струнко», «Вільно».</p> <p>Діяльнісний компонент виконує: стройове положення, повороти на місці, рух стройовим і похідним кроком, повороти під час руху дотримується: стройових положень під час поворотів. дотримується команд, які подає учитель.</p> <p>характеризує: дії які виконуються в поворотах під час руху. бере участь: в тренування у виконанні стройових прийомів і руху без зброї. дотримується: заходів безпеки під час виконання стройових прийомів. має уявлення: про виконання стройових прийомів і руху без зброї.</p>	<p>військовослужбовця перед шиккуванням і в строю. Попередня та виконавча команди. Виконання команд «Ставай», «Рівняйсь», «Струнко», «Вільно».</p> <p>Стройове положення. Повороти на місці. Рух стройовим і похідним кроком. Повороти під час руху.</p> <p>Виконання стройових прийомів і руху без зброї.</p>
1 год	Тема 2. Строї, відділення	
	<p>Знаннєвий та діяльнісний компонент здійснює шиккування відділення в розгорнутий і похідний строї; виконує розмикання та змикання у складі відділення; виконує дії під час перешикування відділення з однієї шеренги у дві і навпаки; рухається у складі відділення стройовим та похідним кроком</p>	<p>Шиккування відділення в розгорнутий і похідний строї. Розмикання і змикання відділення.</p> <p>Перешикування відділення з однієї шеренги у дві і навпаки.</p> <p>Рух відділення стройовим і похідним кроком.</p>
9 год	Розділ IV. Вогнева підготовка	
	Тема 1 Стрілецька зброя та поводження з нею	
	<p>Знаннєвий компонент називає основні етапи розвитку стрілецької зброї. має уявлення про історію українського зброярства називає та розрізняє види сучасної стрілецької зброї (пістолети, гвинтівки, автомати, кулемети, гранатомети). має уявлення про принцип дії та бойові властивості стрілецької зброї має уявлення про постріл та лінію прицілювання, правильну роботу на спусковому гачку знає прийоми і правила стрільби із</p>	<p>Історія розвитку та класифікація стрілецької зброї. Історія українського зброярства. Озброєння іноземних армій.</p> <p>Сучасна стрілецька зброя. Її класифікація, бойові властивості, принцип дії.</p> <p>Основи стрільби зі стрілецької зброї. Прийоми та правила стрільби зі стрілецької зброї. Поняття постріл. Лінія прицілювання (цілик, мушка, мішень). Правила та одноманітне</p>

<p>стрілецької зброї; виконує прийоми стрільби із стрілецької зброї; вміє призначати вихідні дані для стрільби та розуміє корегування стрільби. Знає види бойових положень для стрільби (стоячи, з коліна, лежачи) виконує дії під час приготування до стрільби, проведення і припинення вогню; види бойових положень для стрільби (стоячи, з коліна, лежачи) називає постріл і його періоди. вміє виконувати постріл здійснює спостереження за полем бою, вибирає цілі для обстрілу. вміє призначати вихідні дані для стрільби та розуміє коректуру стрільби. Знаннєвий та діяльнісний компонент характеризує: бойові властивості та загальну будову автомата; порівнює основні характеристики сучасної стрілецької зброї; має уявлення про призначення, загальну будову та бойові властивості автомата. пояснює принцип роботи автоматичної зброї; дотримується: заходів безпеки під час розбирання автомата. називає основні частини і механізми автомата. розпізнає основні частини автомата; називає призначення частин та механізмів автомата. характеризує: порядок чищення, змащення і зберігання зброї. володіє навичками: підготовки автомата до стрільби. характеризує: дії під час підготовки автомата до стрільби. вказує: можливі затримки і несправності під час стрільби і способи їх усунення. характеризує: затримки і несправності під час стрільби. має уявлення: про затримки під час стрільби. виконує: неповне розбирання та складання автомату.</p>	<p>прицілювання. Прийоми стрільби (вогневі тренування). Положення під час стрільби з місця (лежачи, з коліна, стоячи) та в русі. Вибір і зайняття правильної позиції для стрільби. Правила та техніка ведення стрільби. Спостереження за полем бою, вибір цілі для обстрілу. Призначення вихідних установок (вибір прицілу і точки прицілювання). Вибір моменту для відкриття вогню. Ведення вогню, спостереження за його результатами. Корегування стрільби. Призначення та бойові властивості автоматів. Поняття про будову автоматичної зброї та роботу її частин та механізмів. Підготовка автомата до стрільби. Можливі затримки і несправності під час стрільби і способи їх усунення. Порядок неповного розбирання і складання та обслуговування. Тренування у неповному розбиранні та складанні автомату. Заходи безпеки при поводженні зі зброєю Малокаліберна і пневматичні гвинтівки та гладко ствольна рушниця. Загальна будова малокаліберної і пневматичної гвинтівок та їх характеристика. Загальна будова помпових та напівавтоматичних гладко ствольних рушниць. Основи стрільби з пневматичної гвинтівки. Помилки при стрільбі з гвинтівки та їх усунення. Стрільба з пневматичної гвинтівки.</p>
---	--

	<p>вказує: загальну будову пневматичної та малокаліберної гвинтівок та гладко ствольної рушниці.</p> <p>знає загальну будову пневматичної гвинтівки та гладко ствольної рушниці</p> <p>пояснює тактико-технічну характеристики пневматичної та малокаліберної гвинтівки.</p> <p>вказує правила з основ стрільби з пневматичної гвинтівки.</p> <p>Діяльнісний компонент</p> <p>виконує вправи стрільб, передбачені програмою та нормативи з вогневої підготовки;</p> <p>Ціннісний компонент</p> <p>дотримується правил безпеки під час стрільби.</p> <p>Знаннєвий та діяльнісний компонент</p> <p>називає основні види боєприпасів до стрілецької зброї; основні елементи бойового патрону.</p> <p>порівнює основні характеристики патронів</p> <p>знає калібри та види боєприпасів</p> <p>виконує: спорядження магазину патронами і порядок зарядження автомата.</p> <p>Знаннєвий компонент</p> <p>називає основні положення інструкції із заходів безпеки при поводженні зі зброєю</p> <p>Ціннісний компонент</p> <p>дотримується правил безпеки при поводженні зі зброєю і боєприпасами</p> <p>Знаннєвий компонент.</p> <p>називає основні види мінно-вибухових пристроїв.</p> <p>має уявлення про будову та принцип дії мінно-вибухових пристроїв.</p> <p>називає алгоритм дій при виявленні мінно-вибухового пристрою.</p>	<p>Загальна будова та види боєприпасів до стрілецької зброї. Маркування боєприпасів</p> <p>Спорядження магазину патронами і порядок зарядження автомата.</p> <p>Заходи безпеки при поводженні зі зброєю і боєприпасами.</p> <p>Мінно-вибухові пристрої. Класифікація, принципи дії, алгоритм дій при виявленні.</p>
6 год	<i>Розділ V. Тактична підготовка</i>	
2 год	<i>Тема 1. Основні риси загальновійськового бою</i>	
	<p>Знаннєвий та діяльнісний компонент</p> <p>розуміє: що таке бій.</p> <p>має уявлення: про бій.</p> <p>вказує види вогню та маневру</p> <p>пояснює: необхідність якісної підготовки екіпіровки та особистої зброї солдата до ведення бойових дій;</p> <p>вміє: припасовувати елементи</p>	<p>Поняття про бій.</p> <p>Види вогню та маневру, їх значення в бою.</p> <p>Основні види та риси ведення бою.</p> <p>Особиста зброя та екіпіровка солдата.</p>

	екіпіровки.	
4 год	Тема 2 Індивідуальні дії солдата та взаємодії у складі двійок та груп	
	<p>Знаннєвий та діяльнісний компонент називає види носіння зброї (вільне, тактичне та в момент наближення до цілі) розуміє види носіння зброї (вільне, тактичне та в момент наближення до цілі) виконує види носіння зброї (вільне, тактичне та в момент наближення до цілі); переповзання (напівкарачки, попластунськи, щільне переповзання); перехід; перебігання. знає як виконувати нанесення гриму та маскування зброї; називає вимоги до організації місця для ведення вогню і спостереження, види інженерних загороджень та їх демаскуючі ознаки; способи пересування на полі бою; знає, як вибирати вогневу позицію та обладнувати її, вести спостереження у заданому секторі, визначати розташування цілей відносно орієнтирів, доповідати про результати спостереження; вказує: завдання, прийоми і способи дій солдата на полі бою у складі бойової групи. пояснює: дії солдата на полі бою у складі бойової групи. називає склад бойової групи (двійки, груп). розуміє обов'язки солдата в бою у складі бойової групи; виконує способи пересування на полі бою, оволодіває прийомами і способами знищення противника в бою у складі бойової групи; знає особливості дій солдата у складі бойових груп.</p>	<p>Види носіння зброї (вільне, тактичне та в момент наближення до цілі) Пересування одиночно бійця на полі бою: переповзання (напівкарачки, попластунськи, щільне переповзання); перехід; перебігання. Використання укриття на полі бою та рельєфності поверхні землі. Нанесення гриму. Маскування зброї. Поняття про вогневу позицію в обороні. Вимоги до вибору місця для ведення вогню і спостереження. Послідовність обладнання і маскуваня окопу для стрільби лежачи. Вибір місця для ведення спостереження. Способи вивчення місцевості, виявлення цілей та доповідь про їх знаходження.</p> <p>Склад бойової групи. Розподіл обов'язків між військовослужбовцями та їх взаємодія у бойовій групі.</p> <p>Порядок дій у складі бойових груп.</p>
К-ть годин	Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти	Зміст навчального матеріалу
3 год	Розділ VI. Стройова підготовка	
	<p>має уявлення: про виконання команд «Ставай», «Рівняйсь», «Струнко», «Вільно». Діяльнісний компонент виконує: стройове положення,</p>	<p>Шикування відділення в розгорнутий і похідний строї. Розмикання і змикання відділення. Перешиккування відділення з однієї шеренги у дві і навпаки.</p>

	<p>повороти на місці, рух стройовим і похідним кроком, повороти під час руху</p> <p>дотримується:стройових положень під час поворотів.</p> <p>дотримується команд, які подає учитель.</p> <p>характеризує: дії які виконуються в поворотах під час руху.</p> <p>бере участь:в тренування у виконанні стройових прийомів і руху без зброї.</p> <p>дотримується: заходів безпеки під час виконання стройових прийомів.</p> <p>має уявлення: про виконання стройових прийомів і руху без зброї.</p>	<p>Рух відділення стройовим і похідним кроком.</p>
7 год	Розділ VII. Прикладна фізична підготовка	
5 год	Тема 1. Силова підготовка та подолання перешкод	
	<p>Знаннєвий та діяльнісний компонент</p> <p>характеризує особливості: бігу, подолання горизонтальних і вертикальних перешкод;</p> <p>має уявлення про техніку бігу по пересіченій місцевості</p> <p>долає перешкоди різними способами;</p> <p>виконує силові вправи з вагою власного тіла та з обтяженнями</p> <p>Ціннісний компонент:</p> <p>дотримується правил безпеки під час занять з прикладної фізичної підготовки</p>	<p>Силові вправи з вагою власного тіла та з обтяженнями. Біг по пересіченій місцевості Подолання перешкод. Ознайомлення з елементами смуги перешкод.</p>
2 год	Тема 2. Основи самозахисту	
	<p>має поняття про національні бойові мистецтва</p>	<p>Ознайомлення з національними бойовими мистецтвами (хортинг, бойовий гопак, спас тощо)</p>
9 год	Розділ VIII. Вогнева підготовка	
3 год	Тема 1. Стрілецька зброя та поводження з нею	
	<p>Знаннєвий та діяльнісний компонент</p> <p>характеризує: дії під час підготовки автомата до стрільби.</p> <p>вказує: можливі затримки і несправності під час стрільби і способи їх усунення.</p> <p>характеризує: затримки і несправності під час стрільби.</p> <p>має уявлення: про затримки під час стрільби.</p> <p>виконує: неповне розбирання та складання автомату.</p> <p>вказує: загальну будову пневматичної та малокаліберної гвинтівок та гладко ствольної рушниці.</p>	<p>Порядок неповного розбирання і складання та обслуговування.</p> <p>Тренування у неповному розбиранні та складанні автомату.</p> <p>Заходи безпеки при поводженні зі зброєю</p> <p>Малокаліберна і пневматичні гвинтівки та гладко ствольна рушниця. Загальна будова малокаліберної і пневматичної гвинтівок та їх характеристика.</p> <p>Загальна будова помпових та напівавтоматичних гладко ствольних рушниць.</p> <p>Основи стрільби з пневматичної</p>

	<p>знає загальну будову пневматичної гвинтівки та гладко ствольної рушниці пояснює тактико-технічну характеристики пневматичної та малокаліберної гвинтівки.</p> <p>вказує правила з основ стрільби з пневматичної гвинтівки.</p> <p>Діяльнісний компонент виконує вправи стрільб, передбачені програмою та нормативи з вогневої підготовки;</p> <p>Ціннісний компонент дотримується правил безпеки під час стрільби.</p> <p>Знансвий та діяльнісний компонент Учень (учениця):</p> <p>Називає основні види боєприпасів до стрілецької зброї; основні елементи бойового патрону порівнює основні характеристики патронів знає калібри та види боєприпасів виконує: спорядження магазину патронами і порядок зарядження автомата.</p> <p>Знансвий компонент: називає основні положення інструкції із заходів безпеки при поводженні зі зброєю</p> <p>Ціннісний компонент дотримується правил безпеки при поводженні зі зброєю і боєприпасами</p> <p>Знансвий компонент. називає основні види мінно-вибухових пристроїв.</p> <p>має уявлення про будову та принцип дії мінно-вибухових пристроїв.</p> <p>називає алгоритм дій при виявленні мінно-вибухового пристрою.</p>	<p>гвинтівки. Помилки при стрільбі з гвинтівки та їх усунення.</p> <p>Стрільба з пневматичної гвинтівки.</p> <p>Загальна будова та види боєприпасів до стрілецької зброї. Маркування боєприпасів</p> <p>Спорядження магазину патронами і порядок зарядження автомата.</p> <p>Заходи безпеки при поводженні зі зброєю і боєприпасами.</p> <p>Мінно-вибухові пристрої. Класифікація, принципи дії, алгоритм дій при виявленні.</p>
3 год	<i>Тема 2. Ведення вогню з місця по нерухомих цілях і цілях, що з'являються</i>	
	<p>Знансвий та діяльнісний компонент</p> <p>називає: основні заходи безпеки при проведенні стрільб в тирі та на військовому стрільбищі.</p> <p>характеризує правила влучності під час стрільби.</p> <p>визначає точки прицілювання.</p> <p>вміє виготовлятися до стрільби, лежачи з упору.</p> <p>бере участь у одноманітності прицілювання,</p> <p>вирішує завдання на визначення прицілу і точки прицілювання.</p>	<p>Основні заходи безпеки при проведенні стрільб в тирі та на військовому стрільбищі.</p> <p>Влучність стрільби. Вибір цілі, прицілу та точки прицілювання.</p> <p>Підготовка упора, виготовлення до стрільби, лежачи з упору.</p> <p>Тренування у одноманітності прицілювання, вирішення завдань на визначення прицілу і точки прицілювання.</p> <p>Умови виконання вправ стрільби з пневматичної (малокаліберної)</p>

	<p>пояснює умови виконання вправ стрільби з пневматичної (малокаліберної) гвинтівки.</p> <p>здійснює виконання вправ стрільби з пневматичної (малокаліберної) гвинтівки.</p> <p>вказує особливості стрільби з пневматичної (малокаліберної) гвинтівки.</p> <p>узагальнює знання з будови автомата.</p> <p>здійснює тренування вправ стрільби з пневматичної (малокаліберної) гвинтівки.</p>	<p>гвинтівки.</p> <p>Виконання вправ стрільби з пневматичної (малокаліберної) гвинтівки.</p> <p>Удосконалення знань з будови автомата.</p> <p>Тренування вправ стрільби з пневматичної (малокаліберної) гвинтівки.</p>
3 год	Тема 3. Ручні осколкові гранати та поводження з ними	
	<p>Знаннєвий та діяльнісний компонент</p> <p>називає бойові властивості ручних гранат.</p> <p>характеризує загальну будову і принцип дії ручних осколкових гранат;</p> <p>пояснює порядок огляду і підготовки гранат до застосування.</p> <p>розпізнає імітаційні та бойові гранати;</p> <p>виконує: метання ручних осколкових гранат з різних положень та позицій.</p> <p>володіє: навичками під час метання ручних осколкових гранат з різних положень та позицій.</p> <p>називає заходи безпеки під час поводження з ручними гранатами</p> <p>Ціннісний компонент:</p> <p>дотримується правил безпеки при метанні гранат;</p> <p>виконує першу вправу з метання ручних гранат</p>	<p>Призначення, бойові властивості, загальна будова і принцип дії ручних гранат.</p> <p>Порядок огляду і підготовки гранат до застосування.</p> <p>Заходи безпеки під час поводження з ручними гранатами. Вивчення прийомів і правил метання ручних гранат.</p> <p>Виконання першої вправи з метання ручних гранат.</p>
5 год	Розділ ІХ. Тактична підготовка	
2 год	Тема 3. Дії солдата у складі бойових груп	
	<p>Знаннєвий та діяльнісний компонент</p> <p>вказує: завдання, прийоми і способи дій солдата на полі бою у складі бойової групи.</p> <p>пояснює: дії солдата на полі бою у складі бойової групи.</p> <p>називає склад бойової групи малі тактичні групи (до 8 чоловік).</p> <p>розуміє обов'язки солдата в бою у складі бойової групи;</p> <p>знає бойові порядки та їх використання під час руху</p> <p>виконує способи пересування на полі бою (колона, шахматка клин,</p>	<p>Завдання, прийоми і способи дій солдата на полі бою у складі бойової групи.</p> <p>Склад бойової групи (малі тактичні групи (до 8 чоловік).</p> <p>Розподіл обов'язків між військовослужбовцями та їх взаємодія у бойовій групі.</p> <p>Порядок дій у складі бойових груп.</p> <p>Бойові порядки та їх використання під час руху</p>

	<p>ланцюг), у тому числі у складі малої тактичної групи (до 8 чоловік). оволодіває прийомами і способами знищення противника в бою у складі бойової групи; знає особливості дій солдата у складі бойових груп.</p>	
3 год	Тема 4. Основи військової топографії	
	<p>Знаннєвий та діяльнісний компонент характеризує поняття орієнтування на місцевості; має уявлення про визначення сторін горизонту за компасом, годинником та сонцем, зірками, місцевими предметами; розуміє значення орієнтування на місцевості; систему прямокутних та географічних координат.. пояснює порядок орієнтування на місцевості, рух за азимутом та яким чином здійснюється обхід перешкод; визначає сторони горизонту та азимут за предметами на місцевості; визначає відстані на місцевості за топографічною картою, сторони горизонту та азимут за предметами на місцевості; визначає абсолютні і відносні висоти та зони видимості; складає опис місцевості; обґрунтовує необхідність знання основ топографії для виконання бойового завдання; вміє користуватись та рухатись на місцевості за компасом і топографічною картою, навігатором тощо.</p>	<p>Суть орієнтування на місцевості.</p> <p>Визначення сторін горизонту за компасом, годинником та сонцем, зірками, місцевими предметами.</p> <p>Азимут магнітний і його визначення. Визначення азимута на місцевий предмет і напрямку руху за азимутом.</p> <p>Складання опису місцевості.</p> <p>Спосіб горизонталей як основний спосіб зображення рельєфу на топографічних картах. Система прямокутних та географічних координат. Висота перерізу рельєфу. Визначення абсолютних і відносних висот за топографічною картою. Визначення зон видимості</p>
6 год	Розділ X. Основи цивільного захисту	
2 год	Тема 1. Надзвичайні ситуації мирного та воєнного часу та загроза їх виникнення	
	<p>Знаннєвий та діяльнісний компонент називає основні положення нормативно-правової бази цивільного захисту та міжнародні розпізнавальні знаки; складові єдиної державної системи цивільного захисту пояснює важливість знань основ цивільного захисту.</p>	<p>Єдина державна система цивільного захисту та її складові. Законодавче та нормативно-правове забезпечення її функціонування.</p>
4 год	Тема 2. Надзвичайні ситуації природного, техногенного, воєнного і соціально-політичного характеру	
	<p>Знаннєвий та діяльнісний компонент</p>	<p>Причини виникнення та класифікація надзвичайних ситуацій.</p>

	<p>характеризує причини виникнення надзвичайних ситуацій, їх вплив на довкілля та безпеку життєдіяльності людини,</p> <p>називає види; загальні ознаки та рівні надзвичайних ситуацій;</p> <p>оцінює обстановку в надзвичайних ситуаціях та визначає заходи, щодо попередження надзвичайних ситуацій надзвичайних ситуацій суспільного, соціально-політичного та терористичного походження;</p> <p>наводить приклади виникнення надзвичайних ситуацій в Україні та за її межами; потенційно небезпечні об'єкти міста (району)</p> <p>пояснює негативний вплив надзвичайних ситуацій на довкілля та життєдіяльність людини;</p> <p>дотримується правил безпечної поведінки при виникненні надзвичайних ситуацій</p>	<p>Загальні ознаки надзвичайних ситуацій. Рівні надзвичайних ситуацій.</p> <p>Джерела небезпечних ситуацій у військовий час. Надзвичайні ситуації, які характерні для регіону, їх наслідки для життєдіяльності населення та суб'єктів господарювання. Потенційно небезпечні об'єкти міста (району) та їх коротка характеристика.</p> <p>Попередження виникнення можливих надзвичайних ситуацій.</p>
5 год	Розділ XI. Домедична допомога	
5 год	Тема 1. Базова підтримка життя	
	<p>Знаннєвий та діяльнісний компонент</p> <p>знає алгоритм дій з постраждалим без свідомості</p> <p>володіє основними правилами проведення реанімації</p> <p>знає порядок проведення реанімації.</p> <p>володіє маніпуляціями відновлення прохідності верхніх дихальних шляхів</p> <p>вміє проводити непрямий масаж серця і штучне дихання</p> <p>знає як користуватись автоматичним зовнішнім дефібрилятором.</p> <p>вміє розмістити постраждалого без свідомості у відновлювальну позицію</p> <p>Ціннісний компонент</p> <p>дотримується правил безпеки під час реанімаційних заходів.</p>	<p>Рятувальний ланцюжок при раптовій зупинці серця. Алгоритм дій.</p> <p>Основні правила та порядок проведення реанімації.</p> <p>Звільнення дихальних шляхів від сторонніх предметів – западання язика, нижньої щелепи, слизу, води тощо – та відкриття верхніх дихальних шляхів (підняти підборіддя та висунути нижню щелепу).</p> <p>Штучне дихання – його різновиди, методика та техніка проведення штучної вентиляції легенів.</p> <p>Непрямий масаж серця, як спосіб відновлення діяльності серцево-судинної системи, методика його виконання.</p> <p>Застосування автоматичного зовнішнього дефібрилятора.</p> <p>Техніка проведення реанімаційних заходів одним та двома рятувальниками.</p>
	Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
12 год	Розділ XII. Домедична допомога	
4 год	Тема 2. Надання домедичної допомоги при кровотечах	
	Знаннєвий та діяльнісний	Види кровотеч. Неконтрольована

	<p>компонент знає види кровотеч; основні принципи невідкладної допомоги дотримується правил особистої безпеки знає алгоритм дій при кровотечі вміє розпізнати кровотечу, що загрожує життю розуміє важливість негайної реакції на кровотечу, що загрожує життю знає способи зупинки кровотечі застосовує прямий тиск на рану володіє технікою накладання турнікета на верхні та нижні кінцівки. вміє проводити тампонування рани володіє методами виносу та переміщення поранених Ціннісний компонент: дотримується правил безпеки під час надання домедичної допомоги при кровотечах.</p>	<p>кровотеча найбільш поширена причина серед попереджуваних смертей після травматичного ушкодження. Алгоритм дій при кровотечі. Техніка застосування прямого тиску на рану. Техніка накладання турнікета на верхні та нижні кінцівки. Техніка тампонування рани. Техніка накладання давлячої пов'язки. Техніка виносу поранених.</p>
8 год	Тема 3. Надання допомоги пораненим в умовах бойових дій	
	<p>Знаннєвий та діяльнісний компонент розуміє особливості та відмінності надання допомоги в цивільних і тактичних умовах. розрізняє етапи надання допомоги в умовах бойових дій. дотримується плану дій під час надання допомоги під активним вогнем супротивника. вміє розпізнати ознаки кровотечі, що загрожує життю. володіє методами виносу та переміщення поранених та вміє зупинити кровотечу, що загрожує життю, на етапі надання допомоги під активним вогнем противника. знає алгоритм дій на етапі допомоги в зоні тактичних умов. володіє технікою зупинки кровотеч, що загрожують життю. володіє маніпуляціями відновлення прохідності верхніх дихальних шляхів вміє проводити повний огляд грудної клітки та використовувати оклюзійні наклейки. вміє розпізнати ознаки напруженого пневмотораксу.</p>	<p>Вступ до курсу тактичної медицини. Причини попереджуваних смертей при бойовій травмі. Етапи надання домедичної допомоги Надання допомоги на етапі під вогнем (CUF, Care Under Fire) План дій на етапі під вогнем. Техніка виносу пораненого з небезпечної зони Ознаки життєзагрозливої зовнішньої кровотечі. Застосування турнікетів для кінцівок. Само- і взаємодопомога Надання домедичної допомоги в зоні тактичних умов (TFC, Tactical Field Care) Послідовність дій за алгоритмом «MARCH». Загальні причини зміни стану свідомості. Зупинка кровотеч, що загрожують життю. Принцип тампонування ран. Використання рекомендованих гемостатичних засобів. Використання компресійної пов'язки. Прямий тиск на рану Відновлення та забезпечення прохідності дихальних шляхів. Виведення нижньої щелепи. Безпечне введення носового (назофарингеального) повітроводу. Визначення показань до проведення</p>

	<p>розуміє необхідність виявлення та зупинки інших зовнішніх кровотеч.</p> <p>вміє розпізнати дві головні ознаки геморагічного шоку в пораненого.</p> <p>володіє технікою накладання шин та застосування жорсткого щитка при травмі ока.</p> <p>визначає необхідність прийому набору пігулок для пораненого.</p> <p>розуміє необхідність заходів з попередження гіпотермії.</p> <p>вміє розпізнати ознаки черепно-мозкової травми.</p> <p>розуміє важливість заповнення документації пораненого та підготовки до евакуації.</p>	<p>екстреного відновлення прохідності дихальних шляхів з допомогою хірургічного втручання (крікотиреотомії)</p> <p>Проникаючі поранення грудей. Огляд грудної клітки. Використання герметизуючих (оклюзійних) накладок. Поранення легень. Напружений пневмоторакс</p> <p>Повний огляд пораненого, зупинка всіх інших видів зовнішніх кровотеч. Тактично значущі ознаки шоку в поранених</p> <p>Надання домедичної допомоги при переломах, опіках, відмороженнях, проникаючому пораненні ока. Накладання шин. Застосування жорсткого щитка при травмі ока. Загальновійськовий набір пігулок</p> <p>Попередження гіпотермії та виявлення ознак черепно-мозкової травми</p> <p>Підготовка до евакуації. Документація.</p>
5 год	Розділ XIII. Основи цивільного захисту	
4 год	Тема 3. Основні способи захисту населення в надзвичайних ситуаціях	
	<p>Знаннєвий компонент</p> <p>характеризує основні способи захисту населення в надзвичайних ситуаціях, призначення та будову основних засобів індивідуального захисту органів дихання та шкіри, сигнали і порядок оповіщення населення про виникнення надзвичайних ситуацій і порядок дій при цьому, способи проведення евакуації населення;</p> <p>вміє користуватися основними засобами індивідуального захисту органів дихання та шкіри.</p> <p>класифікує обладнання та пояснює порядок використання інженерних споруд для захисту населення;</p> <p>характеризує основні способи захисту населення в надзвичайних ситуаціях, способи проведення евакуації населення;</p> <p>вміє користуватися медичними засобами захисту (аптечка індивідуальна, індивідуальний протихімічний пакет (ПП), пакет перев'язувальний індивідуальний(ПП));</p>	<p>Основні принципи щодо захисту населення. Повідомлення про загрозу і виникнення надзвичайних ситуацій та постійного його інформування про наявну обстановку. Навчання населення вмінню застосовувати засоби індивідуального захисту і діяти у надзвичайних ситуаціях. Укриття людей у сховищах, медичний, радіаційний та хімічний захист, евакуація населення з небезпечних районів. Спостереження та контроль за ураженістю навколишнього середовища, продуктів харчування та води радіоактивними, отруйними, сильнодіючими отруйними речовинами та біологічними препаратами.</p> <p>Порядок дій в умовах особливого періоду, під час артилерійського обстрілу, у натовпі, у разі виявленні підозрілого предмету.</p> <p>Надання екстреної психологічної допомоги (самопоміги) при перебуванні в екстрених ситуаціях</p> <p>Складання та вміст тривожної валізи на випадок термінової евакуації або переходу до захисних споруд (підвалів, погребів тощо).</p>

<p>пояснює правила безпеки під час захисту населення в надзвичайних ситуаціях, характеризує способи проведення евакуації населення; виконує алгоритм підготовки населення до евакуаційних заходів та розміщення населення.</p>	<p>Види терористичних проявів та способи дій терористів. Захист від терористичних проявів та дії населення в умовах надзвичайних ситуацій, пов'язаних з можливими терористичними проявами</p>
---	---

НАВЧАЛЬНО-ПОЛЬОВІ ЗБОРИ

	Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти	Зміст навчального матеріалу
4 год	<i>Розділ XIV. Вогнева підготовка</i>	
	<p>Знаннєвий та діяльнісний компонент обґрунтовує основні правила стрільби; здійснює тренування у одноманітності прицілювання. здійснює вирішення завдань на визначення прицілу і точки прицілювання. виконує вправи стрільб, передбачених програмою, нормативи з вогневої підготовки (№ 1, 2, 3, 4, 5) та початкову вправу стрільби з автомата бойовими патронами; дотримується правил безпеки під час стрільби. називає основні заходи безпеки при проведенні стрільб в тирі та на військовому стрільбищі. пояснює заходи безпеки при проведенні стрільб в тирі. вказує організацію і порядок проведення стрільби з автомата. здійснює Вибір цілі, прицілу та точки прицілювання. виконує підготовку упора, виготовлення до стрільби. називає дії під час виготовлені до стрільби. здійснює тренування у одноманітності прицілювання, розуміє вирішення завдань на визначення прицілу і точки прицілювання. називає умови виконання вправ стрільби з пневматичної гвинтівки. здійснює виконання вправ стрільби з пневматичної гвинтівки. узагальнює знання з будови автомата.</p>	<p>Тренування у одноманітності прицілювання, вирішення завдань на визначення прицілу і точки прицілювання.</p> <p>Виконання початкової вправи стрільби з автоматичної зброї. Удосконалення знань з будови автомата.</p> <p>Основні заходи безпеки при проведенні стрільб в тирі та на військовому стрільбищі.</p> <p>Організація і порядок проведення стрільби з автомата.</p> <p>Влучність стрільби. Вибір цілі, прицілу та точки прицілювання. Підготовка упора, виготовлення до стрільби, лежачи з упору.</p> <p>Тренування у одноманітності прицілювання, вирішення завдань на визначення прицілу і точки прицілювання.</p> <p>Умови виконання вправ стрільби з пневматичної гвинтівки.</p> <p>Виконання вправ стрільби з пневматичної гвинтівки. Удосконалення знань з будови автомата.</p> <p>Тренування вправ стрільби з пневматичної гвинтівки.</p> <p>Прийоми стрільби (вогневі тренування).</p> <p>Положення автоматника під час стрільби з місця і в русі в пішому порядку. Вибір і зайняття місця для</p>

	<p>бере участь в тренуванні стрільби з пневматичної гвинтівки.</p> <p>виконує: прийоми стрільби (вогневі тренування).</p> <p>вміє виготовлятися до стрільби лежачі</p> <p>знає прийоми і правила стрільби із стрілецької зброї;</p> <p>визначає: вибір і зайняття місця для стрільби.</p> <p>Вміє виконувати положення автоматника під час стрільби з місця і в русі в пішому порядку</p> <p>бере участь: у виготовленні до стрільби.</p> <p>Ціннісний компонент: дотримується правил безпеки при проведенні стрільби зі стрілецької зброї;</p>	<p>стрільби.</p> <p>Прийоми стрільби з автомата під час приготування до стрільби, проведення і припинення стрільби. Тренування у приготуванні до стрільби.</p>
10 год	Розділ XV. Тактична підготовка	
5 год	Тема 4. Дії солдата в бою у складі малих тактичних груп	
	<p>Знаннєвий та діяльнісний компонент</p> <p>характеризує дії відділення в обороні, наступі та в розвідувальному дозорі; дії солдат із початком вогневої підготовки в обороні, під час застосування зброї масового ураження;</p> <p>розуміє Дії з початком вогневої підготовки, відбиття атаки танків і піхоти.</p> <p>називає Способи боротьби з авіацією противника.</p> <p>володіє способами подолання місцевості з уражувальними факторами, з мінно-вибуховими загородженнями, дотримується при цьому правил безпеки;</p> <p>виконує Дії солдата у наступі.</p> <p>здійснює висування на рубіж атаки, атака з подоланням мінно - вибухових та інших інженерних перешкод</p> <p>називає способи подолання ділянки місцевості з радіоактивним зараженням.</p> <p>розуміє дії розвідувального дозору.</p> <p>виконує дії по обладнанню та маскуванню вогневої позиції, веденню спостереження, у пересуванні на місцевості у складі підрозділу, огляду місцевості та</p>	<p>Дії солдата в обороні. Вибір вогневої позиції, її інженерне обладнання та маскування.</p> <p>Ведення спостереження. Дії з початком вогневої підготовки, відбиття атаки танків і піхоти.</p> <p>Способи боротьби з авіацією противника.</p> <p>Дії під час застосування зброї масового ураження.</p> <p>Дії солдата у наступі. Висування на рубіж атаки, атака з подоланням мінно - вибухових та інших інженерних перешкод.</p> <p>Подолання ділянки місцевості з радіоактивним зараженням.</p> <p>Поняття про дії розвідувального дозору. Дії дозорних під час огляду місцевості та місцевих предметів, загороджень, мостів, різних перешкод. Дії в засаді.</p> <p>Бойові порядки та їх використання під час руху.</p>

	<p>місцевих предметів називає дії дозорних під час огляду місцевості та місцевих предметів, загороджень, мостів, різних перешкод. Дії в засаді. знає бойові порядки та їх використання під час руху. вміє рухатися в колоні, шах маткою, клином, ланцюгом.</p>	
5 год	Тема 5. Озброєння та бойова техніка військової частини (підрозділу)	
	<p>Знаннєвий компонент характеризує озброєння та бойову техніку військової частини; пояснює основи повсякденної життєдіяльності підрозділу (частини). має уявлення про Демонстрацію озброєння та бойової техніки в дії.</p>	<p>Ознайомлення з озброєнням та бойовою технікою військової частини (підрозділом), їх призначення, тактико-технічна характеристика.</p> <p>Демонстрація озброєння та бойової техніки в дії. *- при неможливості проводити урок у військовій частині, проходить ознайомлення з роботою призовного пункту у РВК або здійснюється відвідування місць бойової слави.</p>
4 год	Розділ XVI. Домедична допомога	
1 год	Тема Правила транспортування травмованих	
	<p>Діяльнісний компонент вміє застосувати на практиці різні способи транспортування потерпілих при різноманітних ушкодженнях.</p>	<p>Способи та правила транспортування потерпілих при різноманітних ушкодженнях: перенесенням на руках, на плечах, на спині, з використанням носильних лямок і підручних засобів, на санітарних ношах.</p>
1 год	Тема Надання домедичної допомоги в секторі обстрілу	
	<p>Знаннєвий та діяльнісний компонент вміє переводити пораненого в положення на боці (животі); володіє навичками зупинки кровотечі з ран шиї, тулуба, кінцівок, за допомогою спеціальних джгутів.</p>	<p>Алгоритм з надання домедичної допомоги у секторі обстрілу. Переведення пораненого в положення на боці (животі). Зупинка кровотечі з ран шиї, тулуба, кінцівок. Зупинка кровотечі з ран верхньої та нижньої кінцівки кінцівок (взаємодопомога). Зупинка кровотечі за допомогою спеціальних джгутів (самодопомога).</p>
2 год	Тема Надання допомоги в секторі укриття	
	<p>Знаннєвий та діяльнісний компонент виконує алгоритм первинного огляду пораненого; визначає ознаки життя; вміє накладати пов'язки на грудну клітку, голову, живіт, джгут на кінцівки; володіє навичками зупинки кровотечі з рани тулуба за</p>	<p>Алгоритм з надання домедичної допомоги у секторі укриття. Первинний огляд пораненого, визначення ознак життя. Переведення в стабільне положення. Накладання пов'язки на грудну клітку, голову, живіт. Накладання джгута на кінцівки. Зупинка кровотечі з рани тулуба за допомогою гемостатичних засобів</p>

	допомогою гемостатичних засобів та кровотечі з рани кінцівки за допомогою спеціальних перев'язувальних пакетів	(само- та взаємодопомога). Зупинка кровотечі з рани кінцівки за допомогою спеціальних перев'язувальних пакетів (само-та взаємодопомога).
--	--	--